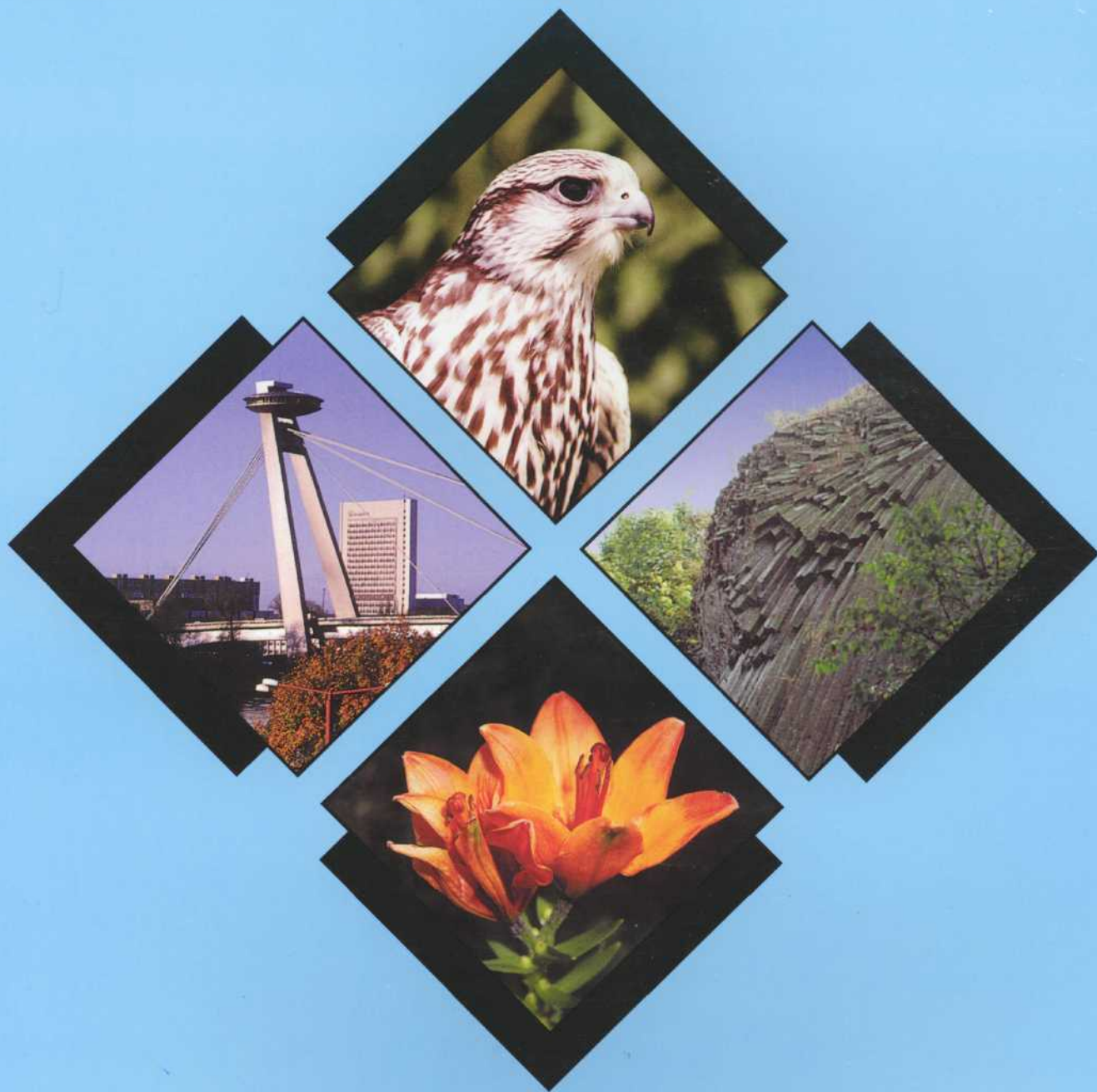

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1996

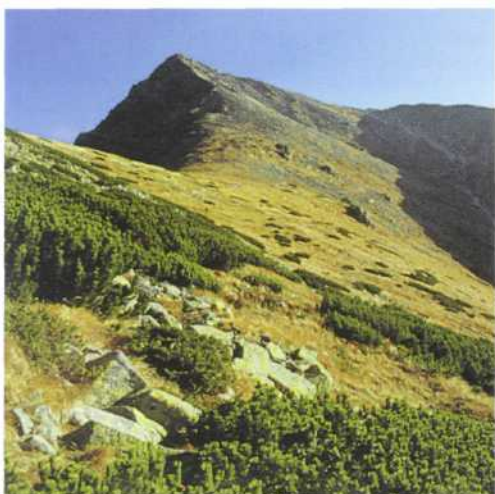
**MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1996**

**SLOVENSKÁ AGENTÚRA
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA**

III. OCHRANA PRÍRODY A TVORBA KRAJINY

◆ PRÍRODNÉ DEDIČSTVO

V zmysle zákona NR SR č. 287/1994 Z.z. o ochrane prírody a krajiny sa systém komplexnej ochrany prírody a krajiny realizoval v 5 stupňoch ochrany nasledovne:

1. stupeň ochrany- územie SR nezaradené do vyššieho stupňa ochrany,
2. stupeň ochrany- chránená krajinná oblasť (CHKO),
3. stupeň ochrany- národný park (NP),
4. stupeň ochrany- chránený areál (CHA),

5. stupeň ochrany- prírodná rezervácia (PR),
 - prírodná pamiatka (PP),
 - národná prírodná rezervácia (NPR),
 - národná prírodná pamiatka (NPP).

V roku 1996 bolo spracovaných 89 návrhov chránených území, vyhlásené boli 4 nové chránené územia o celkovej výmere 444 ha (tabuľka č. III. 1), z toho 2 v kategórii prírodná rezervácia a 2 v kategórii chránený areál.

Tabuľka č.III.1 Chránené územia vyhlásené v roku 1996

P.č.	Kategória	Názov	Výmera (ha)	Okres	Príslušnosť k NP alebo CHKO
1.	PR	Muráň	180,66	Spišská Nová Ves	NP Slovenský raj
2.	PR	Šmatlavé uhlisko	8,44	Skalica	CHKO B. Karpaty
3.	CHA	Knola	220,02	Spišská Nová Ves	NP Slovenský raj
4.	CHA	Vodná nádrž Petrova Ves	34,80	Skalica	

Zdroj : SAŽP. S NP SR

Prehodnotením CHA Dropie sa znížila jeho výmera z pôvodných 5 658 ha na súčasných 901 ha (okres Komárno). Ministerstvo životného prostredia SR vyhláškou č. 293/1996 Z.z. uverejnilo zoznam chránených areálov a prírodných pamiatok a vyhlásilo 45 národných prírodných

pamiatok, z toho 38 z bývalých chránených prírodných výtvorov a 7 nových jaskýň a priepastí v CHKO Slovenský kras, zahrnutých do Svetového prírodného dedičstva v roku 1995 (tabuľka č.III.2). Prehľad siete chránených území k 31. 12. 1996 je uvedený v tabuľke č.III.3.

Tabuľka č.III.2 Jaskyne a priepasti ustanovené za NPP v roku 1996 (okrem 38 chránených v kategórii chránený prírodný výtvor do 31. 12. 1994)

P.č.	Názov	Okres	Príslušnosť k NP alebo CHKO
1.	Drienovská jaskyňa	Košice - okolie	CHKO Slovenský kras
2.	Hrušovská jaskyňa	Rožňava	CHKO Slovenský kras
3.	Kuní priepasť	Košice - okolie	CHKO Slovenský kras
4.	Obrovská priepasť	Rožňava	CHKO Slovenský kras
5.	Skalistý potok	Košice - okolie	CHKO Slovenský kras
6.	Snežná diera	Rožňava	CHKO Slovenský kras
7.	Zvonivá jama	Rožňava	CHKO Slovenský kras

Zdroj: SAŽP, SNP SR

Tabuľka č.III.3 Prehľad siete chránených území (CHÚ) a ich ochranných pásiem (OP) v SR (stav k 31.12.1996)

Kategória	Počet	Výmera CHÚ (ha)	Výmera OP (ha)
Chránené krajinné oblasti (CHKO)	16	660 493	-
Národné parky (NP)	5	199 724	249 153
Chránené areály (CHA)	174	4 274,8	2 263,3
Prírodné rezervácie (PR)	332	10 741,2	318,4
Národné prírodné rezervácie (NPR)	229	82 121,9	3 162,3
Prírodné pamiatky (PP)	209	1 291,3	232,7
Národné prírodné pamiatky (NPP)	45	55,3	26,6

Zdroj: SAŽP, S NP SR

Celkove sa v 4. a 5. stupni ochrany na území CHKO nachádza 294 chránených území a na území NP a ich OP 147 chránených území. Mimo CHKO, NP a ich OP je to 548 chránených území.

Stav chránených území zaradených do 4. a 5. stupňa ochrany, hodnotený v 3 kategóriách ohrozenosti uvádza tabuľka č.III.4.

Tabuľka č. III.4 Stav chránených území v 4. a 5. stupni ochrany k 31.12.1996 (výmera v ha)

Kategória	Počet	Výmera* (ha)	optimálne		ohrozené		degradované	
			počet	výmera	počet	výmera	počet	výmera
CHA	174	6 538	53	2 976	90	3 484	31	78
PR	332	11 060	192	7 762	135	3 218	5	80
NPR	229	85 284	160	72 625	67	12 626	2	33
PP	209	1 524	134	971	69	532	6	21
NPP	45	82	31	47	14	35	-	-

* výmera včetně vyhlásených ochranných pásiem

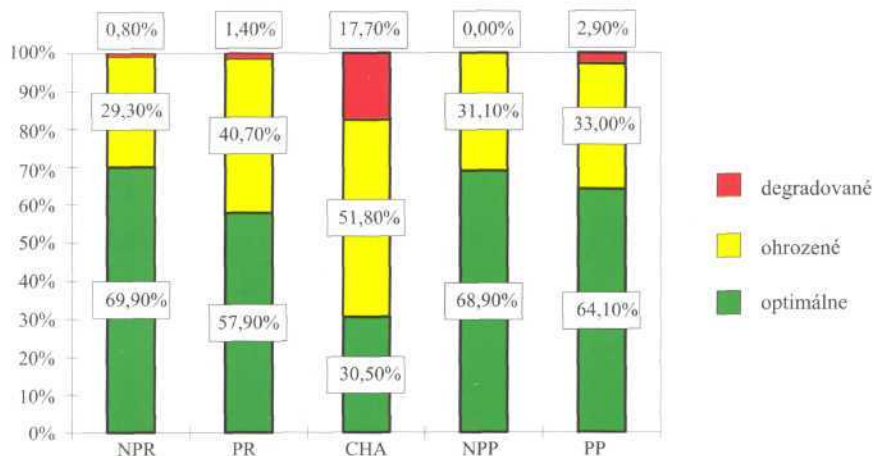
Zdroj : SAŽP, S NP SR

Za optimálne sa považujú tie chránené územia, kde predmet ochrany nieje ohrozený ľudskými aktivitami a vyvíja sa v súlade so zámermi ochrany. **Za ohrozené** sa považujú tie územia, kde je predmet ochrany nepriaznivo ovplyvňovaný ľudskou činnosťou do takej miery, že bez regulačných zásahov dochádza k ohrozeniu predmetu ochrany. **Za degradované** sa považujú tie územia, kde vplyvom človeka, alebo prírodným vývojom došlo k zmenám prírodných spoločenstiev, respektíve k deštrukcii ekosystému.

Z 989 chránených území je v 4. a 5. stupni ochrany dnes degradovaných 44, ohrozených 375, v optimálnom stave ostáva 570 území.

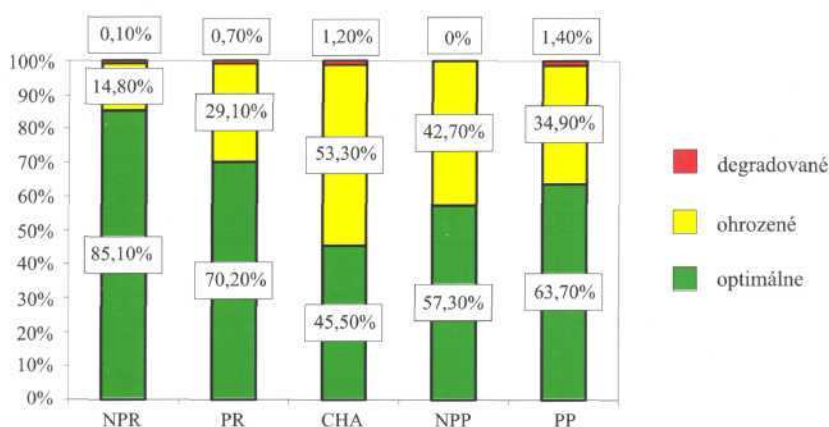
Najnepriaznivejšia je situácia v kategórii chránený areál, kde je degradovaných 17,81 % (1,20 % plochy) a ohrozených 51,72 % (53,30 % plochy), prírodná rezervácia, s ohrozenosťou 40,66 % (29,10 % plochy) a prírodná pamiatka s ohrozenosťou 33,01 % (34,90 % plochy).

Grafč.III.1 Stav chránených území v 4. a 5. stupni ochrany podľa kategórií ohrozenosti podľa ich počtu k 31.12.1996 (okrem NP a CHKO)

Zdroj: MŽP SR, SAŽP

Grafč. III. 2 Stav chránených území v 4. a 5. stupni ochrany podľa kategórií ich výmery k 31.12. 1996

Zdroj: MŽP SR, SAŽP

V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa vplyvom realizovaných regulačných a asanačných opatrení znížil podiel degradovaných území v kategórií chránený areál o 7,9 %, národná prírodná rezervácia o 0,1 %, národná prírodná pamiatka o 2,10 %. Podiel ohrozených území sa znížil vo všetkých kategóriách.

Sieť **chránených stromov** (CHS) tvorilo spolu 634 stromov a ich skupín.

Odborné organizácie ochrany prírody a krajiny (SAŽP, S NP SR) zabezpečili spracovanie **50 inventarizačných výskumov** a **10 osobitných režimov ochrany**, ktoré sú podkladom pre realizáciu praktickej starostlivosti o chránené časti prírody.

Tabuľka č.III.5 Prehľad inventarizačných výskumov a osobitných režimov ochrany

Kategória	Inventarizačné výskumy		Osobitné režimy ochrany			
	Spracované celkom	Z toho v r. 1996	Spracované celkom	Z toho schválených	Z toho v r. 1996	Z toho schválených
NPR	124	18	65	44	2	-
PR	138	21	88	30	-	-
CHA	18	4	12	7	1	-
NPP	18	4	29	17	6	-
PP	18	3	5	1	1	-
Spolu	316	50	199	99	10	-

Zdroj: SAŽP, SNPSR

V oblasti praktickej starostlivosti vykonali odborné organizácie ochrany prírody a krajiny spolu 145 regulačných a asanačných zásahov s nákladom vyše 10,03 milióna Sk. Okrem toho posúdili viac ako 7 300 zámerov ovplyvňujúcich stav prírody a krajiny. Najväčší podiel tvorili stavebné zámery, žiadosti o výrub stromov a druhová ochrana živočíchov a rastlín. Podrobnú analýzu uvádza tabuľka č.III.6.

Tabuľka č.III.6 Posudzovanie zásahov do prírody a krajiny

Druh činnosti	Počet posudzovaných zámerov			
	Krajina mimo CHKO a NP	CHKO	NP	Spolu
Lesné hospodárstvo	310	264	346	920
Poľnohospodárstvo	161	158	144	463
Vodné hospodárstvo	262	176	108	546
Anorganická príroda	255	187	80	522
Stavebná činnosť	904	520	828	2 252
RÚSES, MÚSES	46	37	23	106
Druhovú ochranu rastlín, živočíchov, nerastov	512	335	142	989
Vyjadrenia k výrubu stromov	1 065	307	170	1 542
SPOLU:	3 515	1 984	1 841	7 340

Zdroj: SAŽP, SNP SR

◆ KULTÚRNE DEDIČSTVO V KRAJINE A JEHO OCHRANA

Kultúrne dedičstvo v krajine ako súčasť životného prostredia tvorí špecifické a nenahraditeľné bohatstvo štátu, je dokladom umenia, vedy, techniky, vzdelanosti a celkového vývoja spoločnosti. Štát, jeho orgány, obce, všetky organizácie a občania sú povinní kultúrne dedičstvo chrániť, starať sa oň a vytvárať podmienky pre jeho zachovanie a zodpovedajúce spoločenské využitie.

Základným právnym nástrojom ochrany a využitia kultúrneho dedičstva je zákon SNR č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti v znení zákona NR SR č.200/1994 Z.z.

Tabuľka Č.III.7 Vývoj štruktúry pamiatkového fondu podľa druhov

Druh nehnuteľnej pamiatky	Rok				
	1992	1993	1994	1995	1996
Pamiatky architektúry	6 888	6 999	7 098	7 208	7 247
Pamiatky archeológie	328	344	362	362	364
Pamiatky histórie	1 478	1 478	1 419	1 416	1 417
Pamiatky historickej zelene	317	320	331	332	334
Pamiatky ľudovej architektúry	1 534	1 508	1 516	1 526	1 537
Pamiatky technické	418	423	434	435	437
Pamiatky výtvarné	649	660	739	739	742
Spolu	11 612	11 732	11 899	12 018	12 078

Zdroj: NPKC

Tabuľka č.III.8 Vývoj právnej ochrany pamiatkového fondu podľa stavu ochrany

Kultúrne pamiatky	Rok				
	1992	1993	1994	1995	1996
Vyhlásené	125	87	64	108	123
Zrušené	49	17	22	13	12

Zdroj: NPKC

Kultúrne dedičstvo v krajine je najviac sústredené v lokalitách vyhlásených za **pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny.**

Tabuľka č.III.9 Prehľad mestských pamiatkových rezervácií

Mestské pamiatkové rezervácie (MPR)	Rok vyhlásenia	Počet kultúrnych pamiatok
1. Banská Bystrica	1955	192
2. Banská Štiavnica	1950	187
3. Bardejov	1950	129
4. Bratislava	1954	260
5. Kežmarok	1950	251
6. Košice	1983	498
7. Kremnica	1950	115
8. Levoča	1950	339
9. Nitra	1981	23
10. Podolíne	1991	63
11. Prešov	1950	235
12. Spišská Kapitula	1950	24
13. Spišská Sobota	1950	79
14. Svätý Jur	1990	25
15. Štiavnické Bane	1995	
16. Trenčín	1987	111
17. Trnava	1987	135
18. Žilina	1987	54

Zdroj: NPKC

Tabuľka č.III. 10 Prehľad rezervácií ľudovej architektúry

Pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry (PREA)	Rok vyhlásenia	Počet kultúrnych pamiatok
1. Brhlovce	1983	25
2. Čičmany	1977	29
3. Osturňa	1981	135
4. Plavecký Peter	1990	28
5. Podbiel	1977	55
6. Sebechleby	1981	87
7. Špania dolina	1979	82
8. Veľké Leváre	1981	23
9. Vlkolína	1977	71
10. Ždiar	1977	181

Zdroj: NPKC

Tabuľka č. III. 11 Prehľad pamiatkových zón

Pamiatkové zóny	platnosť od
Bratislava	
1. CMO sever	1. 11. 1989
2. Devínska.Nová Ves	1. 4. 1990
3. Rusovce	1. 10. 1990
4. Vajnory	1. 12. 1990
5. Záhorská Bystrica	1. 12. 1990
6. Rača	1. 12. 1990
7. Dúbravka	1. 10. 1992
8. Lamač	1. 10. 1992
9. CMO	1. 10. 1992
10. Beckov	1. 7. 1991
11. Bojnice	1. 7. 1991
12. Brezno	25. 11. 1991
13. Bytča	10. 5. 1991
14. Dobrá Niva	1. 3. 1992
15. Gelnica	15. 5. 1992
16. Hanušovce nad Topľou	15. 12. 1991
17. Heľpa	8. 6. 1992
18. Hlohovec	16. 6. 1994
19. Hniezdne	18. 2. 1992
20. Horné Plachtince	1997
21. Hybe	1. 10. 1991
22. Jelšava	1. 7. 1991
23. Jezersko	1997
24. Komárno	25. 9. 1990
25. Kremnické Bane	1997
26. Krupina	1. 6. 1991
27. Kysucké Nové Mesto	30. 4. 1991
28. Lázany	30. 9. 1991
29. Lipovec - Lacnov	1997
30. Liptovský Hrádok	25. 10. 1994
31. Liptovský Ján	1. 9. 1991
32. Liptovský Mikuláš	1. 10. 1991
33. Lučenec	1. 1. 1992
34. Lúčka	16. 6. 1994
35. Marianka	16. 6. 1994
36. Markušovce	1997
37. Martin	14. 12. 1994
38. Vyšný Medzev	16. 6. 1994

Pamiatkové zóny	platnosť od
39. Nižný Medzev	19. 7. 1996
40. Michalovce	16. 6. 1994
41. Modra	1. 12. 1991
42. Nitra - Dolné Mesto	1997
43. Nitrianske Pravno	1. 6. 1991
44. Nižná Boca	1. 10. 1991
45. Nižné Repáše	1997
46. Nová Baňa	6. 5. 1991
47. Nové Mesto nadVáhom	1997
48. Partizánska Lupča	1. 9. 1991
49. Piešťany	1. 2. 1991
50. Povina - Tatári	3. 10. 1991
51. Rajec	10. 5. 1991
52. Ratková	1997
53. Rimavské Janovce	1997
54. Rimavská Sobota	16. 6. 1994
55. Rožňava	1. 8. 1991
56. Ružomberok	1. 10. 1991
57. Sabinov	16. 6. 1994
58. Sirk - Železník	1. 7. 1991
59. Skalica	25. 9. 1990
60. Spišská Nová Ves	1. 3. 1992
61. Spišské Podhradie	1997
62. Spišské Vlachy	1. 12. 1992
63. Stankovany - Podšíp	1. 10. 1991
64. Stará Ľubovňa	18. 2. 1992
65. Tatranská Lomnica	1. 6. 1992
66. Šahy	1997
67. Štítnik	1. 7. 1991
68. Topoľčany	1. 7. 1991
69. Torysky	1997
70. Trstená	1. 6. 1991
71. Turnianska Nová Ves	19. 7. 1996
72. Tvrdošín	1. 6. 1991
73. Vrbov	1997
74. Východná	1. 10. 1991
75. Zlaté Moravce	1997
76. Zvolen	1. 5. 1991
77. Kláštor pod Znievom	6. 2. 1996

Zdroj: NPKC

V priebehu roku 1996 boli v rámci budovania peších zón v historických centrách realizované akcie komplexných **rekonštrukcií sietí** v mestských pamiatkových rezerváciách: Banská Bystrica, Bratislava, Žilina, Košice, Prešov a v mestských pamiatkových zónach: Kysucké Nové Mesto a Bytča.

◆ **PODIEL SR NA SVETOVOM KULTÚRNYM DEDIČSTVE**

V uplynulom období zo Slovenskej republiky schválil Výbor Svetového dedičstva štyri lokality do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva. Išlo o tieto lokality:

- 1. Mestská pamiatková rezervácia Banská Štiavnica a technické pamiatky jej okolia (1993)**
- 2. Národná kultúrna pamiatka Spišský hrad s okolitými pamiatkami - MPR Spišská Kapitula, MPZ Spišské Podhradie, NKP Kostol Sv. Ducha v Žehre (1993)**
- 3. Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry Vlkolínec (1993)**
- 4. Jaskyne Slovenského a Aggteleckého krasu (1995).**

K Programu podpôr a koncepcií rozvoja lokalít, ktoré sú zapísané v **Zozname svetového kultúrneho dedičstva** prijala vláda SR uznesenie č. 509/1996.

V rámci zlepšenia podmienok životného prostredia sa vo Vlkolínci zrealizovala výstavba vodovodu a kanalizácie. Zároveň sa aj v ostatných lokalitách realizovali opravy objektov, na ktoré boli poskytnuté dotácie zo Štátneho fondu životného prostredia a z fondu Pro Slovakia.

V areáli Ochtinskej aragonitovej jaskyne, jaskyne Domica a maďarskej jaskyne Baradla došlo 13. septembra 1996 k slávnostnému vyhláseniu 12 jaskýň a priepastí Slovenského krasu a 10 jaskýň a priepastí Aggteleckého krasu a odovzdaniu vyhlasovacích listín Svetového dedičstva Slovenskej republike a Maďarskej republike riaditeľom Centra Svetového dedičstva v Paríži, pánom Bernd von Droste.

Do širšieho výberu nominácie do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva sa predbežne zahrnuli zo Slovenskej republiky nasledovné lokality, pre ktoré sa budú v ďalších rokoch vypracúvať nominačné projekty:

z kultúrneho dedičstva - Uvářová železnica Kysuce - Orava, Drevený artikulárny kostol a historické centrum v Kežmarku, Stredoveké mestá Bardejov a Levoča, Stredoveké nástenné maľby v gemerských a abovských kostoloch, Skupina východoslovenských drevených kostolíkov (s možnosťou spolupráce s Poľskom a Ukrajinou),

z prírodného dedičstva - Rokliny Slovenského raja a Dobšinská ľadová jaskyňa, Národné prírodné rezervácie Belianske Tatry - Bielovodská dolina (spolu s Poľskom), Pieniny - Prielom Dunajca (spolu s Poľskom).

◆ KRAJINA A URBANIZÁCIA

• KRAJINA A URBANIZÁCIA

Územné plánovanie a územnoplánovacia dokumentácia

Územné plánovanie utvára predpoklady pre zabezpečenie trvalého súladu všetkých prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt v území, najmä so zreteľom na starostlivosť o životné prostredie a jeho ochranu. Územné plánovanie je priestorovým výrazom ekonomiky, sociálnej, kultúrnej a environmentálnej politiky spoločnosti a svojím pôsobením prispieva k lepšej organizácii územia a hľadá riešenie

územných nadnárodných, národných, regionálnych a miestnych problémov.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska (KURS) je zaradená v rámci pripravovanej novely stavebného zákona medzi územnoplánovacia dokumentáciu najvyššej celoštátnej úrovne. V priebehu roku 1996 začali práce na aktualizácii prvého návrhu z roku 1994 s plánovaným ukončením do 31. októbra 1997. V rámci tvorby **Stratégie priestorového rozvoja a usporiadania Slovenska** spracovala SAŽP Zadanie pre II. návrh KURS a analytické podklady všetkých funkčných okruhov územného plánovania v rozsahu SR. KURS je vstupným podkladom pre spracovanie **územnoplánovacej dokumentácie veľkých územných celkov**. Od roku 1995 sú obstarávané a spracúvané všetky územné plány jednotlivých regiónov SR v zmysle príslušného programu, ktorý schválila vláda SR uznesením č. 287/1995. Do konca roka 1996 boli predložené a následne schválené vo vláde SR územné plány veľkých územných celkov:

- Zemplínsky región,
- Vysoké Tatry, Západné Tatry, Orava, Spišská Magura,
- Košický región,

a územnohospodárske zásady k územným plánom veľkých územných celkov:

- Bratislavského regiónu,
- Nízkych Tatier,
- okresu Komárno,
- okresu Senica,
- okresov Považská Bystrica, Puchov, Hava,
- okresov Žilina a Bytča,

- Stredoslovenského regiónu,
- regiónu Trenčín,
- okresu Prievidza.

Z celkovo obstarávaných 25 územných plánov veľkých územných celkov (ÚPN VÚC) v prípade 3 ÚPN VÚC je obstarávateľom MŽP SR, ostatné v zmysle kompetencií podľa zákona NR SR č. 222/1996 Z.z. o organizácii miestnej štátnej správy, obstarávajú príslušné krajské úrady.

Územný systém ekologickej stability

V roku 1995 sa uzavrela etapa spracovania **Regionálnych územných systémov ekologickej stability** (ÚSES). V roku 1996 MŽP SR zabezpečovalo v oblasti Žiarskej kotliny vypracovanie projektov **Miestnych ÚSES** v nasledovných katastrálnych územiach: Žiar nad Hronom, Šašovské Podhradie, Horné Opatovce, Ladomerská Vieska, Lehôtka pod Brehmi, Lovca, Trubín, Lutíla a Lovčica.

Osídlenie a demografický vývoj

Zákonom NR SR č. 221/1996 Z.z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky sa ustanovilo nové administratívne členenie štátu. Namiesto bývalých 38 okresov členených na 121 obvodov vzniklo 8 krajov členených na 79 okresov s určením krajských a okresných miest. Zákonom NR SR č. 222/1996 Z.z. o organizácii miestnej štátnej správy sa nadväzne zriadila aj nová štruktúra a určili kompetencie orgánov vykonávajúcich štátnu správu v krajoch a okresoch. Z hľadiska zberu a vyhodnocovania štatistických údajov viazaných na administratívne vymedzené územie sa zmenou územno-správneho usporiadania republiky skončila kontinuita na úrovni okresov (aj troch slovenských oblastí) s predchádzajúcim obdobím. Porovnateľné zostávajú len údaje na úrovni obce a na úrovni celej Slovenskej republiky. Pre Správu o stave životného prostredia SR sa preto už zavádza sledovanie a vyhodnocovanie údajov v rámci hraníc nových krajov.

Tabuľka č.III. 12 Územná a správna štruktúra krajov SR (stav k 31. 12. 1996)

Ú z e m i e	Počet okresov	Počet obcí a miest. častí	Počet miest	Priem. počet obcí a miest. č. na okres	Priem. počet obyv. na okres
Slovenská republika	79	2 908	136	36,8	68 087,7
Bratislavský kraj	8	88	7	11,0	77 363,0
Trnavský kraj	7	249	15	35,6	78 414,0
Trenčiansky kraj	9	275	18	30,6	67 792,8
Nitriansky kraj	7	345	15	49,3	102 512,1
Žilinský kraj	11	313	17	28,5	62 524,6
Banskobystrický kraj	13	514	24	39,5	51 078,8
Prešovský kraj	13	665	23	51,2	59 470,8
Košický kraj	11	459	17	41,7	68 954,0

Zdroj: ŠÚ SR

- V počte okresov je zahrnutých 5 okresov na území Bratislavy a 4 okresy na území Košíc.
 - V počte obcí sú zahrnuté aj miestne časti na území Bratislavy a na území Košíc.
 - Z hľadiska počtu obyvateľov v okresoch sú okresné úrady rozdelené do 3 skupín:
 - 1. skupina nad 90 001 obyvateľov (22 okresov)
 - 2. skupina nad 30 001 obyvateľov (49 okresov)
 - 3. skupina do 30 000 obyvateľov (8 okresov).
 - Najväčšími okresmi sú: Nitra (163 tis. obyv.), Prešov (159 tis. obyv.), Žilina (156 tis. obyv.).
Najmenšími okresmi sú: Medzilaborce (13 tis. obyv.), Banská Štiavnica a Trenčianske Teplice (po 17 tis. obyv.).
 - Z hľadiska počtu obcí (mimo okresov vytvorených na území miest Bratislava a Košice) sú najmenšími okresmi: Kysucké Nové Mesto (14 obcí), Šaľa (13 obcí), Bytča (11 obcí). Najväčšími sú okresy Prešov (91 obcí), Rimavská Sobota (107 obcí), Košice-okolie (112 obcí).
- Najmenšími mestami sú: Dudince (1,6 tis. obyv.), Modrý Kameň (1,4 tis. obyv.). Nachádzajú sa v kategórii sídiel od 1 000 - 1 999 obyv. V kategórii nad 100 tis. obyvateľov sú mestá: Bratislava (452,3 tis. obyv.) a Košice (241,6 tis. obyv.).

Tabuľka č.III. 13 Štruktúra osídlenia krajov SR (stav k 31.12. 1996)

Ú z e m i e	Rozloha v km ²	Počet obyvateľov na km ²	Počet samostat. obcí	Priem. počet obyvateľov na obec	Priem. rozl. obce v km ²
Slovenská republika	49 034	109,7	2 871	1 873,5	17,08
Bratislavský kraj	2 053	301,5	72	8 595,9	28,51
Trnavský kraj	4 148	132,3	249	2 204,4	16,66
Trenčiansky kraj	4 501	135,6	275	2 218,7	16,37
Nitriansky kraj	6 343	113,1	345	2 197,4	21,69
Žilinský kraj	6 788	101,3	313	2 197,4	21,69
Banskobystrický kraj	9 455	70,2	514	1 291,9	18,39
Prešovský kraj	8 993	86,0	665	1 162,6	13,52
Košický kraj	6 753	112,3	438	1 731,7	15,42

V rámci počtu samostatných obcí nie sú zahrnuté miestne časti v Bratislave a Košiciach.

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č.III.14 Základné údaje o pohybe obyvateľstva v krajoch SR v roku 1996

Ú z e m i e	Počet obyv. 31.12. 1995	Živona- rodení	Zomrelí	Prírodný prírastok (úbytok)	Sťahovanie prírastok (úbytok)	Celkový prírastok (úbytok)	Počet obyv. 31.12. 1996
Slovenská republika	5 367 790	11,19	9,54	1,65	0,42	2,07	5 378 932
Bratislavský kraj	618 290	8,21	9,21	-1,01	2,00	0,99	618 904
Trnavský kraj	547 967	10,07	9,79	0,28	1,41	1,70	548 898
Trenčiansky kraj	609 828	9,94	9,36	0,59	-0,09	0,50	610 135
Nitriansky kraj	717 624	10,18	10,95	-0,77	0,71	-0,05	717 585
Žilinský kraj	685 365	12,19	8,59	3,60	-0,09	3,50	687 771
Banskobystrický kraj	663 992	10,76	10,98	-0,22	0,27	0,05	664 024
Prešovský kraj	768 719	14,45	8,20	6,25	-0,54	5,71	773 121
Košický kraj	756 005	12,54	9,37	3,17	0,11	3,29	758 494

- V tabuľke uvedené prírodné úbytky v roku 1996 predstavujú v absolútnych číslach: v Bratislavskom kraji 624 obyv., v Nitrianskom kraji 552 obyv., v Banskobystrickom kraji 144 obyv. Najväčší prírodný prírastok zaznamenal Prešovský kraj 4 817 obyv., čo je 54,2 % prírodného prírastku celej SR.
- Prešovský kraj súčasne zaznamenal najväčší úbytok obyvateľov sťahovaním 415 obyv.. Bratislavský kraj zasa najväčší migračný prírastok v SR 1 238 obyv.

Zdroj: ŠÚ SR

Vybrané ukazovatele vývoja obyvateľstva v SR

Tabuľka č.III. 15 Vývoj rozmiestnenia mestského a vidieckeho obyvateľstva

Ukazovateľ		Počet obyvateľov					
		1970	1980	1991	1994	1995	1996
SR		4 537,3	4 991,2	5 274,3	5 356,2	5 367,8	5 378,9
mestské sídla	abs.	1 878,5	2 594,2	2 997,4	3 054,4	3 060,4	3 064,4
	%	41,4	52,0	56,8	57,0	57,0	57,0
vidiecke sídla	abs.	2 658,8	2 397,0	2 277,0	2 301,8	2 307,4	2 314,6
	%	58,6	48,0	43,2	43,0	43,0	43,0

Od roku 1994 je pomer počtu mestského a vidieckeho obyvateľstva zotrvalý.

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č.III. 16 Prirodené prírastky obyvateľstva v SR

Ukazovateľ	Rok					
	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Absolútny počet	23 952	21 217	20 549	14 984	8 741	8 887
Prírastok na 1 000 obyv.	4,5	4,0	3,9	2,8	1,6	1,7

V roku 1996 sa zastavil pokles prirodzených prírastkov obyvateľstva.

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č.III. 17 Celkové prírastky obyvateľstva v SR

Ukazovateľ	Rok					
	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Absolútny počet	24 166	18 278	22 300	19 752	11 583	11 142
Prírastok na 1 000 obyv.	4,6	3,4	4,2	3,7	2,2	2,1

Celkové prírastky obyvateľstva naďalej klesajú.

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č.III. 18 Ukončovanie bytov v SR

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Byty	24 705	20 816	16 370	14 024	6 709	6 157	6 257

V roku 1996 sa zastavil pokles v ukončovaní bytov. Znižuje sa však zostavanosť.

Zdroj: ŠÚ SR

Štruktúra plôch podľa krajov SR

Nové územné a správne usporiadanie Slovenskej republiky charakterizuje i štruktúra plôch jednotlivých krajov SR. Bilanciu plôch predurčujú prírodné i spoločenské podmienky. Prírodné sa viažu prevažne na poľnohospodársku pôdu, lesné pozemky a vodné plochy, kým spoločenské na zastavané a ostatné plochy.

Najväčšiu rozlohu poľnohospodárskej pôdy má Nitriansky kraj (74,08 %) a Trnavský kraj (71,03 %), kým najmenšiu rozlohu poľnohospodárskej pôdy vykazuje Žilinský kraj. Opačné hodnotenie je v oblasti bilancovania lesných pozemkov. Najväčšiu rozlohu lesných pozemkov má Žilinský

kraj (54,95 %), kým Nitriansky kraj má najmenšiu rozlohu lesov (15,12 % z rozlohy).

Najväčší podiel zastavaných plôch má Bratislavský a Trnavský kraj (6,91 a 6,21 %). Najmenší podiel zastavanej plochy má Banskobystrický kraj (2,05 %). V zastúpení ostatných plôch okrem Bratislavského kraja (6,78 %) dosahujú všetky kraje zastúpenie okolo 3 %. Najväčší podiel vodných plôch má Trnavský kraj, najmenší Banskobystrický kraj.

Zeleň v mestských sídlach

Jedným z rozhodujúcich ukazovateľov priamo aktívne ovplyvňujúcich a limitujúcich stav ŽP v sídlach sú i plochy zelene.

Polyfunkčné pôsobenie zelene sa prejavuje v zlepšovaní klímy, v produkovani O_2 a iných biologicky účinných látok (fytoncidného a regeneratívneho významu), v redukcii škodlivých cudzorodých látok z ovzdušia, v znižovaní hladiny hluku a imisií. Ionizovanie ovzdušia pozitívne ovplyvňuje jeho fyzikálny stav, čím vytvára vhodné podmienky a poskytuje priestor na rekreáciu a zotavenie ľudí, kompozične a esteticky dotvára mesto a súčasne pôsobí na psychosomatický stav človeka.

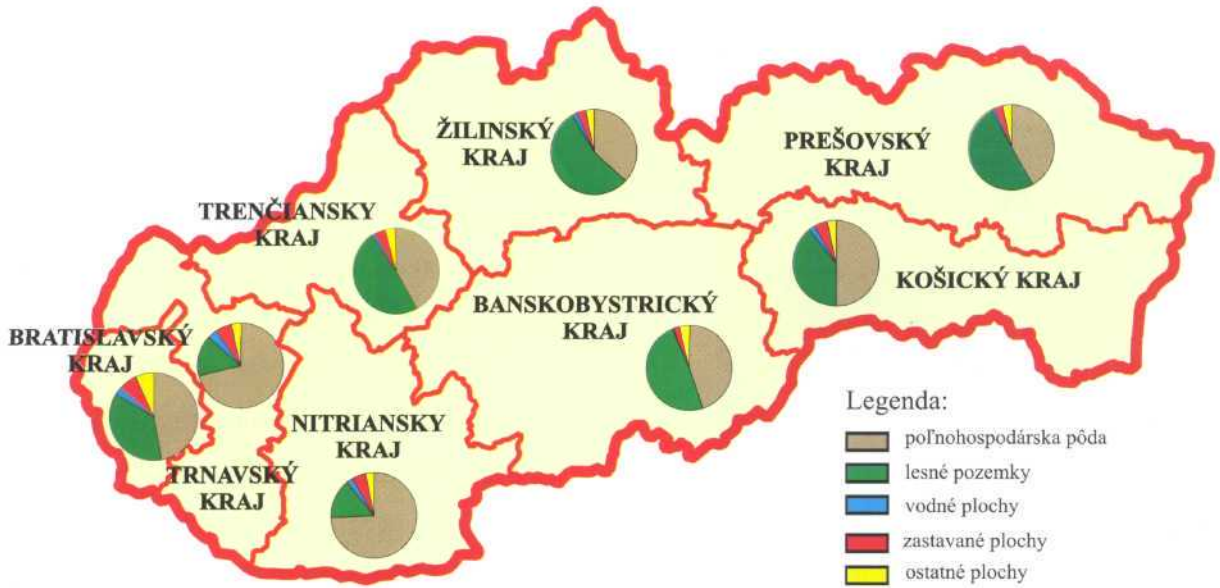
Hodnotením vykázaných plôch zelene podľa veľkostných kategórií miest najväčšie zastúpenie majú mestá do 4 999 obyvateľov. Táto skutočnosť poukazuje na najmenší vplyv urbanizačného procesu v nich.

Tabuľka č.III. 19 Výmera zelene v mestách

Kraj	verejná zeleň	z toho parková	zeleň na obyv. (m ²)
Bratislavský	934,17	493,93	17,70
Trnavský	677,30	178,44	24,68
Trenčiansky	1 193,26	250,30	33,52
Nitriansky	855,57	164,96	24,43
Žilinský	666,85	167,60	18,98
Banskobystrický	893,39	320,94	24,41
Prešovský	798,31	174,29	20,11
Košický	920,37	320,44	20,84
Spolu	6 939,22	2 070,80	22,64

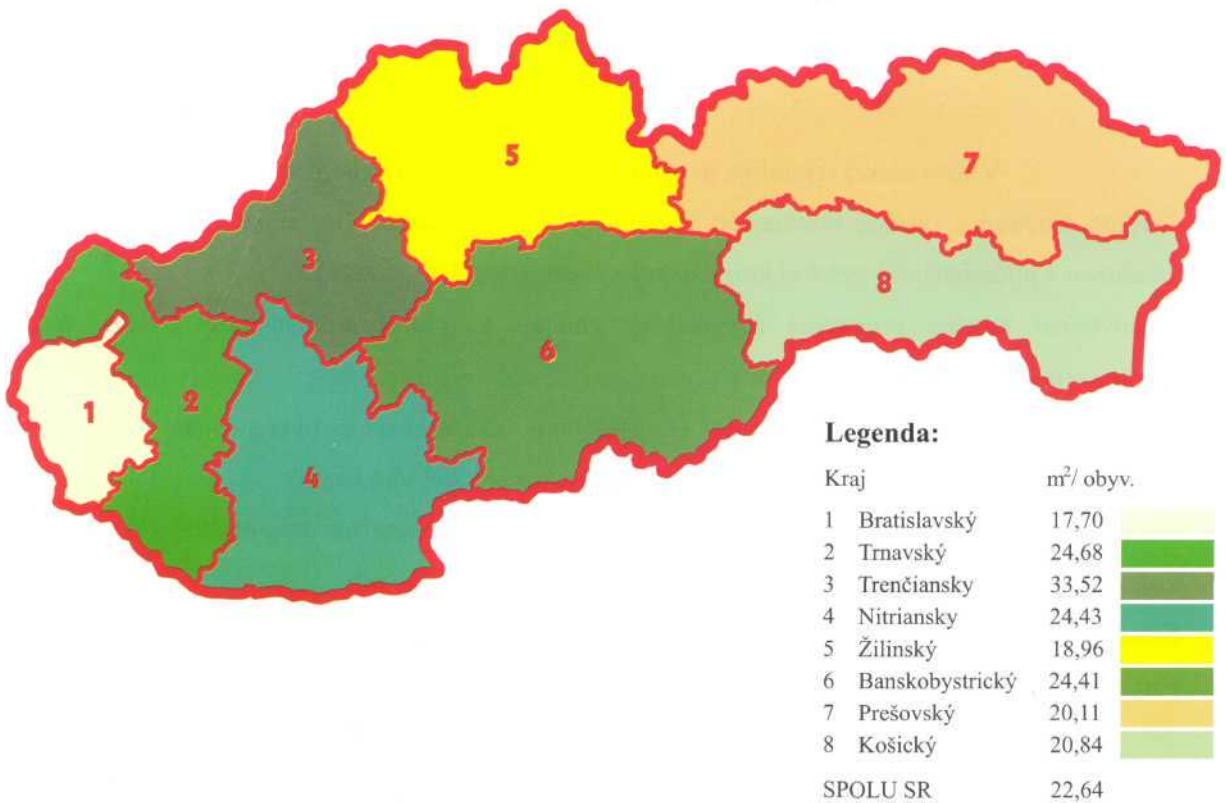
Zdroj: ŠÚ SR, MOŠ, MIS

Mapa č. III.1 Štruktúra plôch pôd a krajov SR

Zdroj: ŠÚ SR

Mapa č. III.2 Zastúpenie zelene v mestách podľa krajov SR

Zdroj: ŠÚ SR, MOŠ, MIS